

Βρυξέλλες, 8 Ιουνίου 2021
(OR. en)

9606/21

JUSTCIV 94
COPEN 263
FREMP 174
JAI 695

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Αποδέκτης: Αντιπροσωπίες

αριθ. προηγ. εγγρ.: 8636/21

Θέμα: Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την προστασία των ευάλωτων
ενηλίκων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση

Διαβιβάζονται συνημμένως στις αντιπροσωπίες τα συμπεράσματα του Συμβουλίου για την προστασία των ευάλωτων ενηλίκων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο κατά τη σύνοδό του στις 7 Ιουνίου 2021. Τα παρόντα συμπεράσματα θα διαβιβαστούν προς δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα.

**ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΗ
ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ**

Εισαγωγή

Σε αστικές υποθέσεις

1. Η Σύμβαση της Χάγης, της 13ης Ιανουαρίου 2000, για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων (στο εξής: σύμβαση της Χάγης του 2000) προβλέπει την προστασία σε διεθνείς καταστάσεις ενηλίκων οι οποίοι, λόγω αναπηρίας ή ανεπάρκειας των προσωπικών τους ικανοτήτων, δεν είναι σε θέση να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους·
2. Στις 24 Οκτωβρίου 2008, το Συμβούλιο εξέδωσε συμπεράσματα με τα οποία καλούσε:
 - α) Τα κράτη μέλη που έχουν ήδη καταλήξει στο συμπέρασμα ότι είναι σκόπιμο να προσχωρήσουν στη Σύμβαση της Χάγης του 2000 να κινήσουν το συντομότερο ή να συνεχίσουν δραστήρια τις διαδικασίες υπογραφής και/ ή επικύρωσής της, και
 - β) την Επιτροπή να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την εμπειρία από την εφαρμογή της σύμβασης της Χάγης του 2000, έχοντας κατά νου τις σχετικές συζητήσεις στη Διάσκεψη της Χάγης και στο Συμβούλιο της Ευρώπης.

Στα συμπεράσματα αυτά διευκρινιζόταν επίσης ότι, εάν χρειαστεί, μόλις αποκτηθεί επαρκής εμπειρία από την εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης του 2000, θα μπορούσαν να αρχίσουν συζητήσεις για το αν ενδείκνυται να θεσπιστούν πρόσθετα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ·

3. Στο ψήφισμά του της 18ης Δεκεμβρίου 2008, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να υποβάλει, μόλις αποκτηθεί επαρκής εμπειρία από την εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης του 2000, νομοθετική πρόταση για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και τη βελτίωση της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων για την προστασία των ενηλίκων, τις εντολές κήρυξης ανικανότητας και τις μόνιμες αρμοδιότητες δικαστικής συμπαράστασης·
4. Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης υπογράμμισε το 2009 ότι η ανάγκη για πρόσθετες προτάσεις σχετικά με τους ευάλωτους ενήλικες θα πρέπει να αξιολογηθεί με βάση την πείρα που απέκτησαν από την εφαρμογή της σύμβασης της Χάγης του 2000 τα κράτη μέλη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της ή θα καταστούν συμβαλλόμενα μέρη της στο μέλλον, και ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να προσχωρήσουν στη σύμβαση το συντομότερο δυνατό·
5. Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 1ης Ιουνίου 2017 ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να υπογράψουν και να επικυρώσουν τη Σύμβαση της Χάγης του 2000 και να προωθήσουν την αυτοδιάθεση των ενηλίκων εισάγοντας στο εθνικό τους δίκαιο νομοθεσία περί εντολών κήρυξης ανικανότητας. Απηύθυνε επίσης συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με το θέμα αυτό, επισημαίνοντας ότι η προστασία των ευάλωτων ενηλίκων, περιλαμβανομένων των ενηλίκων με αναπηρία, απαιτεί ένα ολοκληρωμένο σύνολο ειδικών και στοχευμένων δράσεων. Το ψήφισμα αυτό καλούσε την Επιτροπή να εγκρίνει πρόταση κανονισμού με στόχο τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και τη διασφάλιση της αυτόματης αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων για την προστασία των ευάλωτων ενηλίκων, καθώς και εντολών κήρυξης ανικανότητας·
6. Η Σύμβαση της Χάγης του 2000 έχει μέχρι στιγμής κυρωθεί από δέκα κράτη μέλη και έχει υπογραφεί από άλλα έξι.¹

¹ Σχετικός πίνακας είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=71>.

7. Ως πράξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα με ρητή διάσταση κοινωνικής ανάπτυξης, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, της 13ης Δεκεμβρίου 2006 («CRPD»), στην οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη τόσο η ΕΕ όσο και τα κράτη μέλη της, δίνει έναν ευρύ ορισμό για την έννοια των ατόμων με αναπηρία. Η CRPD επέφερε αλλαγή νοοτροπίας όσον αφορά τη δικαιοπρακτική ικανότητα των ατόμων με αναπηρία, επιβεβαιώνοντας ότι όλα τα άτομα με αναπηρία θα πρέπει να διαθέτουν δικαιοπρακτική ικανότητα σε ισότιμη βάση με τους άλλους. Απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να στηρίξουν τα άτομα με αναπηρία κατά την άσκηση της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας. Μολονότι η Σύμβαση της Χάγης του 2000 επικεντρώνεται στα άτομα με αναπηρία και δεν προσεγγίζει την αναπηρία από μια «οπτική τρωτότητας», αλλά μάλλον από μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, κατά την εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης του 2000 θα πρέπει να γίνεται πλήρως σεβαστή η CRPD. Η εφαρμογή των δύο αυτών πράξεων έχει ως κοινό στόχο την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία·

Σε ποινικές υποθέσεις

8. Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης έδωσε επίσης ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση των δικαιωμάτων των ατόμων σε ποινικές διαδικασίες και, στο σημείο 2.4, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για την έγκριση από το Συμβούλιο του οδικού χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων υπόπτων και κατηγορουμένων· κάλεσε επίσης την Επιτροπή να υποβάλει τις προβλεπόμενες προτάσεις, περιλαμβανομένων ειδικών εγγυήσεων για ευάλωτους υπόπτους ή κατηγορουμένους (μέτρο E)·

9. Μέχρι σήμερα, έχουν εγκριθεί έξι μέτρα σχετικά με δικονομικά δικαιώματα σε ποινικές δίκες, σύμφωνα με τον οδικό χάρτη, και συγκεκριμένα οι οδηγίες 2010/64/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία), 2012/13/EE (σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών) και 2013/48/EE (σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας), καθώς και τις οδηγίες (EE) 2016/343 (για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας), 2016/800 (σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών) και 2016/1919 (σχετικά με τη δικαστική αρωγή για υπόπτους και κατηγορουμένους στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και για καταζητούμενους σε διαδικασίες εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης)· στο βαθμό που οι ιδιαίτερες ανάγκες ευάλωτων υπόπτων ή κατηγορουμένων αφορούν τις οδηγίες αυτές, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή τους·
10. Η σύσταση της Επιτροπής της 27ης Νοεμβρίου 2013 σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα ευάλωτα πρόσωπα που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών καλούσε τα κράτη μέλη να ενισχύσουν ορισμένα δικονομικά δικαιώματα όλων των ευάλωτων υπόπτων ή κατηγορουμένων που δεν είναι σε θέση να κατανοήσουν και να συμμετάσχουν αποτελεσματικά σε ποινικές διαδικασίες λόγω ηλικίας, διανοητικής ή σωματικής κατάστασης ή αναπηρίας. Άρα, η σύσταση αυτή αφορά ευάλωτους ενήλικες. Ωστόσο, από τη φύση της δεν προβλέπει νομικώς εκτελεστά δικαιώματα ή υποχρεώσεις, ενώ μόνο ένα κράτος μέλος έχει κοινοποιήσει μέτρα αναγκαία για την εφαρμογή της σύστασης·
11. Το σημείο 2.3.4 του προγράμματος της Στοκχόλμης καλούσε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη- να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα εγκληματικών πράξεων. Κατά τα ανωτέρω, στις 10 Ιουνίου 2011, το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικαιωμάτων και την προστασία των θυμάτων, ιδίως σε ποινικές διαδικασίες·

12. Η οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου θέσπισε ελάχιστα πρότυπα σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα θύματα εγκληματικότητας λαμβάνουν κατάλληλη ενημέρωση, υποστήριξη και προστασία και είναι σε θέση να συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες. Σκοπός της είναι να προαγάγει το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, τη ζωή, τη σωματική και διανοητική ακεραιότητα, την ελευθερία και την ασφάλεια, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα ιδιοκτησίας, την αρχή της απαγόρευσης διακρίσεων, την αρχή της ισότητας γυναικών και ανδρών, τα δικαιώματα του παιδιού, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Η οδηγία αυτή δεν θίγει διατάξεις μεγαλύτερης εμβέλειας που περιλαμβάνονται σε άλλες νομικές πράξεις της Ένωσης οι οποίες καλύπτουν με πιο στοχοθετημένο τρόπο ειδικές ανάγκες συγκεκριμένων κατηγοριών θυμάτων, όπως τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και τα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και παιδικής πορνογραφίας.
13. Η πρώτη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)² αναγνωρίζει ότι για τα πλέον ευάλωτα θύματα, όπως τα θύματα με αναπηρία και τα ηλικιωμένα θύματα, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να κινηθούν ποινικές διαδικασίες και να αντιμετωπιστούν τα επακόλουθα ενός εγκλήματος·
14. Οι εκθέσεις της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση της εφαρμογής της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων³ και της οδηγίας για την ευρωπαϊκή εντολή προστασίας⁴ καταδεικνύουν ότι απαιτείται περαιτέρω πρόοδος προκειμένου να επιτευχθεί το πλήρες δυναμικό αυτών των πράξεων·

² COM(2020) 258 final, 24.6.2020

³ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων εγκλήματος και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου, [COM(2020) 188 final], 11.5.2020.

⁴ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας, COM(2020) 187 final, 11.5.2020.

Διαπιστώσεις του Συμβουλίου

Γενικές παρατηρήσεις

15. Η στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (2021-2030) αντιμετωπίζει τις ποικίλες προκλήσεις που συναντούν τα άτομα με αναπηρία, περιλαμβανομένων των ηλικιωμένων ατόμων με αναπηρία, και αποσκοπεί να επιφέρει πρόοδο κατά την εφαρμογή όλων των τομέων της CRPD, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Η στρατηγική αναφέρει ότι η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για την εφαρμογή της σύμβασης της Χάγης του 2000 σύμφωνα με την CRPD.
16. Η κρίση από την πανδημία COVID-19 πλήττει ολόκληρη την κοινωνία, με ιδιαίτερο αντίκτυπο σε όσους ενήλικες ήταν ήδη ευάλωτοι.
17. Η γήρανση του πληθυσμού είναι ένα φαινόμενο που επηρεάζει τις κοινωνίες μας, καθώς τόσο ο αριθμός όσο και το ποσοστό των ηλικιωμένων αυξάνονται σε ολόκληρη την Ευρώπη.
18. Σύμφωνα με την έκθεση του 2021 για τη δημογραφική γήρανση που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 20 Νοεμβρίου 2020, ο συνολικός πληθυσμός της ΕΕ προβλέπεται να μειωθεί μακροπρόθεσμα και η ηλικιακή διάρθρωση θα αλλάξει σημαντικά τις επόμενες δεκαετίες. Ο πληθυσμός της ΕΕ προβλέπεται να μειωθεί από 447 εκατομμύρια άτομα το 2019 σε 424 εκατομμύρια το 2070 και, κατά την περίοδο αυτή, οι πληθυσμοί των κρατών μελών θα γεράσουν δραματικά λόγω της δυναμικής της γονιμότητας, του προσδόκιμου ζωής και της μετανάστευσης. Η διάμεση ηλικία προβλέπεται να αυξηθεί κατά πέντε έτη τις επόμενες δεκαετίες.
19. Σημαντικός αριθμός ενηλίκων αντιμετωπίζει περιορισμούς: Η Eurostat αναμένει ότι το ένα πέμπτο του πληθυσμού της ΕΕ θα έχει κάποια μορφή αναπηρίας έως το 2050. Πολλοί από αυτούς τους ενήλικες είναι ή θα καταστούν ευάλωτοι και, λόγω των πολλαπλών εμποδίων που εξακολουθούν να υπάρχουν για τα άτομα με σοβαρή διανοητική ή/και σωματική αναπηρία, δεν είναι ή δεν θα είναι σε θέση να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους χωρίς επαρκή υποστήριξη.

20. Η κατάσταση αυτή επηρεάζει τη νομική ικανότητα των ευάλωτων ενηλίκων, οι οποίοι αντιμετωπίζουν προκλήσεις και δυσκολίες όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων τους, την υπεράσπιση των συμφερόντων τους και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, τόσο σε εθνικές όσο και σε διασυνοριακές καταστάσεις. Σε διασυνοριακές καταστάσεις, για παράδειγμα στην περίπτωση πολιτών που διαμένουν σε κράτος άλλο από εκείνο της ιθαγένειάς τους, αυτές οι υφιστάμενες δυσκολίες ενδέχεται να επιδεινωθούν από πρόσθετα εμπόδια όσον αφορά τη γλώσσα, την εκπροσώπηση ή την πρόσβαση στο δικαστικό σύστημα και στις δημόσιες υπηρεσίες εν γένει.
21. Υπενθυμίζοντας τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2020 σχετικά με την «Πρόσβαση στη δικαιοσύνη — Αξιοποίηση των ευκαιριών της ψηφιοποίησης», τα οποία αναφέρονται στις ανάγκες των ευάλωτων ενηλίκων όσον αφορά την ψηφιακή πρόσβαση στη δικαιοσύνη, θεωρούμε ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην περαιτέρω στήριξη της βελτίωσης των ψηφιακών δεξιοτήτων τους και της πρόσβασής τους σε πληροφορίες, προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματά τους.
22. Η ελευθερία μετακίνησης και διαμονής προσώπων στην ΕΕ αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους της ενωσιακής ιθαγένειας, η δε τρωτότητα δεν θα πρέπει να αποτελεί εμπόδιο για την πλήρη άσκηση κανενός δικαιώματος.
23. Στην ανταλλαγή απόψεων κατά την άτυπη σύνοδό τους στις 29 Ιανουαρίου 2021, οι υπουργοί Δικαιοσύνης τόνισαν τη σημασία της Σύμβασης της Χάγης του 2000 ως μέσου ενίσχυσης της προστασίας ευάλωτων ενηλίκων. Οι υπουργοί τόνισαν ότι ένα πρώτο βήμα θα πρέπει να είναι η αύξηση του αριθμού των επικυρώσεων από τα κράτη μέλη. Συζήτησαν επίσης τη δυνατότητα να ενισχυθεί το πλαίσιο εντός της ΕΕ για να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία αποφάσεων περί προστασίας ευάλωτων ενηλίκων. Στο πεδίο του ποινικού δικαίου, οι υπουργοί υπογράμμισαν την ανάγκη για καλύτερη εφαρμογή του υφιστάμενου νομικού πλαισίου με σκοπό να διασφαλιστεί η πλήρης άσκηση των δικαιωμάτων από ευάλωτους ενήλικες και η προστασία τους όταν πέφτουν θύματα εγκλημάτων.

24. Σήμερα δεν υπάρχουν ενιαίοι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που να εφαρμόζονται στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις όσον αφορά την προστασία ευάλωτων ενηλίκων σε διασυνοριακές καταστάσεις σε ολόκληρη την ΕΕ, ενώ υπάρχουν διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση και εκτέλεση μέτρων προστασίας. Η ποικιλομορφία των κανόνων για τα θέματα αυτά ενδέχεται να υπονομεύσει την άσκηση του δικαιώματος των ευάλωτων ενηλίκων να μετακινούνται ελεύθερα και να διαμένουν στο κράτος μέλος της επιλογής τους. Θα μπορούσε επίσης να παρεμποδίσει τη δυνατότητα των πολιτών αυτών να αποκτήσουν επαρκή προστασία όσον αφορά τη διαχείριση της περιουσίας τους σε διασυνοριακό πλαίσιο.
25. Το δικαίωμα αυτοδιάθεσης αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα και οι εξουσίες εκπροσώπησης μέσω των οποίων ένας ενήλικας έχει προβεί εκ των προτέρων σε διευθετήσεις για τη φροντίδα και/ή την εκπροσώπησή του θα πρέπει να γίνονται σεβαστές εντός της ΕΕ.
26. Η Σύμβαση της Χάγης του 2000 προβλέπει την προστασία σε διεθνείς καταστάσεις ενηλίκων οι οποίοι, λόγω αναπηρίας ή ανεπάρκειας των προσωπικών τους ικανοτήτων, δεν είναι σε θέση να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους. Η σύμβαση αυτή αποσκοπεί στην πρόληψη συγκρούσεων μεταξύ των νομικών συστημάτων των συμβαλλόμενων μερών όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση και εκτέλεση μέτρων για την προστασία των ενηλίκων, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι μια «εξουσία εκπροσώπησης» έχει νομική ισχύ σε άλλο συμβαλλόμενο μέρος και εγκαθιδρύοντας έναν μηχανισμό διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των μερών.
27. Οι ευάλωτοι ενήλικες ενδέχεται να αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες σε διασυνοριακό πλαίσιο εντός της ΕΕ, για παράδειγμα όταν μια απόφαση ορισμού εκπροσώπου που εκδίδεται σε ένα κράτος μέλος πρέπει να αναγνωριστεί σε άλλο κράτος μέλος, ή όταν απαιτούνται αγωγές σχετικά με ακίνητη περιουσία ή τραπεζικούς λογαριασμούς που διατηρούν στο εξωτερικό, σε πολλές περιπτώσεις για την εξασφαλίσουν την ίδια τη διαβίωσή τους.

28. Στη «διάσκεψη υψηλού επιπέδου για την προστασία των ευάλωτων ενηλίκων σε ολόκληρη την Ευρώπη: πορεία προς τα εμπρός», που πραγματοποιήθηκε στις 30 Μαρτίου 2021, ορισμένα μέλη της ειδικής ομάδας τόνισαν ότι, ενώ είναι σημαντικό να αποκτηθεί πείρα και να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα της εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 2000, η ΕΕ θα πρέπει να είναι πιο φιλόδοξη και να προχωρήσει περισσότερο στην επιδίωξη της προσέγγισης των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική προστασία των ευάλωτων ενηλίκων βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης·

Σε ποινικές υποθέσεις

29. Η αυξανόμενη άσκηση των δικαιωμάτων ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής αντικατοπτρίζεται επίσης στον αναπόφευκτα αυξανόμενο αριθμό ατόμων που εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της ιθαγένειάς τους·
30. Ευάλωτοι ενήλικες που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες ίσως αντιμετωπίσουν δυσκολίες που ενδέχεται να θίξουν την πλήρη άσκηση των δικονομικών τους δικαιωμάτων και να υπονομεύσουν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη·
31. Η ΕΕ και τα θεσμικά της όργανα θα πρέπει να ανταποκρίνονται στα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαίοι πολίτες κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους, ιδίως σε διασυνοριακές καταστάσεις, και να εξασφαλίζουν πλήρη και αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους τους ευρωπαίους πολίτες·
32. Στη «διάσκεψη υψηλού επιπέδου για την προστασία των ευάλωτων ενηλίκων σε ολόκληρη την Ευρώπη: πορεία προς τα εμπρός», που πραγματοποιήθηκε στις 30 Μαρτίου 2021, υπογραμμίστηκε ότι θα πρέπει να υπάρχουν δικονομικές εγγυήσεις για τα ευάλωτα άτομα, πράγμα που συνεπάγεται να εντοπίσουμε και να αναγνωρίσουμε τις ειδικές ανάγκες τους, να τις λαμβάνουμε υπόψη καθ' όλη τη διάρκεια της συμμετοχής τους σε ποινικές διαδικασίες και να παρέχουμε στήριξη ώστε να διασφαλίζεται ότι οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι κατανοούν πλήρως τη φύση της διαδικασίας και τις συνέπειές της και ότι συμμετέχουν πραγματικά σε τέτοιες διαδικασίες, ενώ ταυτόχρονα προστατεύουμε πρόσωπα που είναι ευάλωτα ως θύματα.

Συμπεράσματα

33. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το Συμβούλιο θεωρεί ότι θα πρέπει να γίνουν περαιτέρω εργασίες για να ενισχυθεί η προστασία των ευάλωτων ενηλίκων εντός της ΕΕ, σε θέματα τόσο αστικού όσο και ποινικού δικαίου.
34. Συναφώς, υπογραμμίζοντας και την ανάγκη αποφυγής της αλληλεπικάλυψης κανόνων, καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, εντός των αρμοδιοτήτων τους και τηρώντας την αρχή της επικουρικότητας, να λάβουν τα ακόλουθα μέτρα:

Το Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη:

Τόσο σε αστικές όσο και σε ποινικές υποθέσεις

- να αξιοποιήσουν, όπου είναι δυνατόν, διαθέσιμες ευκαιρίες χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, όπως ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, το πρόγραμμα «Δικαιοσύνη» και το πρόγραμμα CERV («Δικαιώματα και αξίες»), προκειμένου να αναπτύξουν ενεργά δράσεις συναφείς με την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων των ευάλωτων ενηλίκων, μεταξύ άλλων στον τομέα του ψηφιακού γραμματισμού και των ψηφιακών δεξιοτήτων·

Σε αστικές υποθέσεις

- να προωθήσουν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των δικαστηρίων, των επαγγελματιών και όλων των ενδιαφερομένων μερών σχετικά με τη Σύμβαση της Χάγης του 2000, ιδίως μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και της ανάπτυξης ορθών πρακτικών, για τα κράτη μέλη που είναι ήδη συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης·
- να προωθήσουν διαδικασίες για την επικύρωση της σύμβασης της Χάγης του 2000, με σκοπό να ολοκληρωθεί η επικύρωση το συντομότερο δυνατόν, ιδίως ενόψει της επικείμενης ειδικής επιτροπής για τη σύμβαση αυτή που διοργανώθηκε από τη Διάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, για όσα κράτη μέλη συμμετέχουν σε τέτοιες διαδικασίες·
- για όλα τα άλλα κράτη μέλη, να αρχίσουν και/ή να προωθήσουν εθνικές διαβουλεύσεις για ενδεχόμενη προσχώρηση στη σύμβαση της Χάγης του 2000 το συντομότερο δυνατό·

- να διασφαλίσουν ότι τα εθνικά μέτρα για την προστασία των ευάλωτων ενηλίκων συνάδουν με τη CRPD.

Σε ποινικές υποθέσεις

- να διασφαλίσουν την ορθή και πλήρη εφαρμογή της οδηγίας 2010/64/ΕΕ, της οδηγίας 2012/13/ΕΕ, της οδηγίας 2013/48/ΕΕ, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/343 και της οδηγίας (ΕΕ) 2016/1919, και να ανταλλάξουν βέλτιστες πρακτικές, ιδίως όσον αφορά τους ευάλωτους ενήλικες·
- να επιδιώξουν να λάβουν υπόψη τη σύσταση της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 2013, σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα ευάλωτα πρόσωπα που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών·
- να διασφαλίσουν την ορθή και πλήρη εφαρμογή της οδηγίας 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου·
- να ανταλλάσσουν τις βέλτιστες πρακτικές τους σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2012/29/ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τη δημιουργία ολοκληρωμένων και στοχευμένων εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης, επιπλέον ή ως μέρος των γενικών υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων για τα πλέον ευάλωτα θύματα, όπως προσβάσιμες υπηρεσίες που να μην αποκλείουν τα άτομα με αναπηρία, όπως ορίζεται στη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025·
- να ενισχύσουν τη χρήση διασυνοριακών μηχανισμών προστασίας των θυμάτων εντός της ΕΕ, περιλαμβανομένης της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας⁵·
- να διασφαλίσουν ότι οι ευάλωτοι ενήλικες, είτε είναι ύποπτοι είτε κατηγορούμενοι ή θύματα, ταυτοποιούνται αμέσως και ότι η τρωτότητά τους αξιολογείται επαρκώς ώστε να μπορούν να ασκούν πλήρως τα δικαιώματά τους βάσει του δικαίου της ΕΕ, σύμφωνα με τη CRPD.

⁵ Οδηγία 2011/99/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας.

Το Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή:

Σε αστικές υποθέσεις

- να αξιολογήσει πιθανές δράσεις για να ενθαρρύνει περαιτέρω τα κράτη μέλη να επικυρώσουν τη σύμβαση της Χάγης του 2000 το συντομότερο δυνατό·
- να διεξαγάγει διεξοδική μελέτη με στόχο να προβληματισθεί προσεκτικά και να αξιολογήσει πώς η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να ενισχύσει περαιτέρω την προστασία των ευάλωτων ενηλίκων σε διασυνοριακές καταστάσεις·
- να εξετάσει την ενδεχόμενη ανάγκη θέσπισης νομικού πλαισίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων σχετικά με την προστασία ευάλωτων ενηλίκων σε αστικές υποθέσεις, το οποίο θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνει εξουσίες εκπροσώπησης, καθώς και εκ των προτέρων οδηγίες για ιατρική περίθαλψη·
- να υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έκθεση σχετικά με τα αποτελέσματα της μελέτης, συνοδευόμενη, ενδεχομένως, από νομοθετικές προτάσεις·

Σε ποινικές υποθέσεις

- να εξετάσει αν είναι αναγκαίο να ενισχυθούν, με ολοκληρωμένο τρόπο, οι διαδικαστικές εγγυήσεις για τους ευάλωτους ενήλικες που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες, βάσει μελέτης που θα επιτρέψει προβληματισμό για το πώς η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να προωθήσει την προστασία των ευάλωτων ενηλίκων σύμφωνα με την CRPD·
- να εξετάσει προσεκτικά την ανάγκη να προσδιοριστούν ενιαία και κοινά κριτήρια για τον εντοπισμό ευάλωτων ενηλίκων σε ποινικές διαδικασίες, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η τρωτότητα μπορεί να αποδοθεί σε ένα ευρύ φάσμα περιστάσεων και δεν έχει απαραίτητα μία και μοναδική κοινή αιτία·

- να λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες των ευάλωτων ενηλίκων κατά την παρακολούθηση και τη διασφάλιση της ορθής και πλήρους εφαρμογής της προαναφερθείσας οδηγίας 2010/64/ΕΕ, της οδηγίας 2012/13/ΕΕ, της οδηγίας 2013/48/ΕΕ, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/343 και της οδηγίας (ΕΕ) 2016/1919, στον βαθμό που οι οδηγίες αυτές καλύπτουν ειδικές ανάγκες ευάλωτων υπόπτων ή κατηγορουμένων·
- να προωθήσει τη στοχευμένη και εξειδικευμένη προστασία των ευάλωτων ενηλίκων μέσω ευκαιριών χρηματοδότησης από την ΕΕ και εκστρατείας ευαισθητοποίησης της ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων, όπως τονίζεται στη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)· η εν λόγω στήριξη και προστασία θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον διατομεακό χαρακτήρα της θυματοποίησης·
- να λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες των ευάλωτων ενηλίκων κατά την παρακολούθηση και τη διασφάλιση της ορθής και πλήρους εφαρμογής της οδηγίας 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου· και
- να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για τον εντοπισμό οριζόντιων ορθών πρακτικών στον τομέα αυτό.
